

## Cuprins

<i>Prefață</i> de Florian Banu . . . . .	5
Capitolul 1 – <i>În spatele oglinzii</i> . . . . .	11
Capitolul 2 – <i>Înainte de început</i> . . . . .	49
Capitolul 3 – <i>Inscripțiile de la Glilot</i> . . . . .	76
Capitolul 4 – <i>Spionul cu masca de fier</i> . . . . .	99
Capitolul 5 – <i>Sabia nucleară a lui Ghedeon</i> . . . . .	118
Capitolul 6 – <i>Răzbunătorii</i> . . . . .	141
Capitolul 7 – <i>Un spion cu maniere</i> . . . . .	174
Capitolul 8 – <i>ORA și monstrul</i> . . . . .	202
Capitolul 9 – <i>Bani negri, sex și minciuni</i> . . . . .	221
Capitolul 10 – <i>O legătură periculoasă</i> . . . . .	243
Capitolul 11 – <i>Alianțe contra naturii</i> . . . . .	269
Capitolul 12 – <i>Binecuvântați fie spionii</i> . . . . .	291
Capitolul 13 – <i>Legături africane</i> . . . . .	311
Capitolul 14 – <i>Bomba cameristei</i> . . . . .	327
Capitolul 15 – <i>Caricaturistul dispensabil</i> . . . . .	348
Capitolul 16 – <i>Spioni în deșert</i> . . . . .	381
Capitolul 17 – <i>Treabă de mântuială</i> . . . . .	409
<i>Directorii generali ai Mossad-ului între 1951 și 2002</i> . . . . .	437
<i>Glosar de termeni și abrevieri</i> . . . . .	438

<i>Mic glosar de termeni arabi</i> .....	443
<i>Alte servicii de informații</i> .....	445
<i>Notă despre surse</i> .....	450
<i>Bibliografie selectivă</i> .....	456
<i>Mulțumiri</i> .....	461
<i>Index</i> .....	463

## Capitolul 9

### *Bani negri, sex și minciuni*

Lucrurile păreau a sta cu totul altfel în acea dimineață de la sfârșitul lui martie 1985, când Ari Ben-Menashe a prins avionul British Airways care decola de la Tel Aviv cu destinația Londra. În vreme ce savura micul dejun cușer, se gândea că viața nu fusese niciodată mai frumoasă. Nu numai că făcea „bani adevărați”, dar învățase foarte multe de când lucra cot la cot cu David Kimche și cercetau lumea complicată a vânzărilor de arme către Iran. Pe parcurs, și-a îmbunătățit formarea în permanenta interacțiune dintre politicienii israelieni și șefii serviciilor de informații ale țării.

Pentru Ben-Menashe, „în comparație cu foștii mei colegi, traficanții obișnuiți de arme era mic copil”. Identificase problema: repercusiunile aventurii libaneze a Israelului, din care se retrăsese în cele din urmă distrus și demoralizat. Nerăbdători să-și refacă prestigiul pierdut, politicienii au dat comunității de informații și mai multă libertate în războiul necrușător dus împotriva OEP, pe care ei o considerau cauza tuturor problemelor Israelului. Ur-marea a fost o serie de scandaluri, în care prezumtivii teroriști și chiar familiile acestora au fost brutalizate și ucise cu sânge rece. Yitzhak Hofi, fostul șef al Mossad-ului, a creat, la presiunea opiniei publice, o comisie guvernamentală care să investigheze atrocitățile comise. Concluzia acesteia a fost că agenții de informații mințiseră în permanență instanțele de judecată cu privire la modul în care obțineau mărturisirile: de cele mai multe

ori, metodele folosite fuseseră brutale. Comisia a recomandat să fie respectate „procedurile adecvate”.

Ben-Menashe știa însă că tortura a continuat și după aceea: „Era bine să stai la distanță de asemenea lucruri oribile.” Considera că ceea ce făcea el, faptul că le furniza arme iraniilor pentru a ucide nenumărați irakieni, era „altceva”. Nici măcar soarta nenorocită a ostaticilor de la Beirut, adevăratul motiv al potlogăriilor lui, nu-l preocupa cu adevărat. Esențiali erau banii. Chiar și după plecarea lui Kimche, Ben-Menashe continua să creadă că roata nu se va opri decât atunci când va vrea *el* și că, la sfârșit, va fi multimilionar. După socoteala sa, afacerea ORA valora acum „sute de milioane” – cea mai mare parte a banilor se făceau în casa din suburbia londoneză din care Nicholas Davies conducea operațiunile internaționale ale ORA.

Ben-Menashe știa că Davies continua să strângă avere. Câștiga cu mult peste 65 000 de lire sterline, cât primea anual ca șef al redacției de știri externe la *Daily Mirror*; aproape la fel de mare era comisionul pe care îl încasa lunar de la ORA. Lui Ben-Menashe nu-i păsa că jurnalistul „lua uneori o felie de tort mai mare; rămânea desul și pentru ceilalți. Era totuși momentul să se bea șampanie”.

Robert Maxwell o împărțea cu dărnicie oaspeților săi din biroul aflat la ultimul etaj al clădirii în care-și avea sediul ziarul *Daily Mirror*. După ce cursa British Airways ateriza, Ben-Menashe avea să fie dus la magnat cu o limuzină trimisă de acesta, un alt semn, credea Ben-Menashe, al importanței pe care i-o acorda Maxwell. În aceeași mașină cu el avea să se afle Nahum Admoni, directorul general al Mossad-ului. Acesta urma să vină cu o cursă El Al care decolase la o oră după cursa British Airways. Ben-Menashe plănuia ca, așteptându-l pe Admoni la Aeroportul Heathrow, să se gândească la felul în care un puternic baron al presei devenise cel mai important *sayan* recrutat de Mossad.

Maxwell își oferise în mod voluntar serviciile la sfârșitul unei întâlniri pe care o avusese cu Shimon Peres la Ierusalim, la scurt

timp după ce acesta formase guvernul de coaliție, în 1984. Unul dintre consilierii lui Peres avea să-și amintească astfel acest episod: „Un egocentric întâlnește un megaloman. Peres era trufaș și autoritar, dar Maxwell s-a apucat să spună lucruri precum «o să bag milioane de dolari în Israel; o să revitalizez economia». Se comporta ca un politician aflat în campanie electorală. Avea un stil bombastic, întrerupea, schimba brusc subiectul și spunea glume deșucheate. Peres se uita la el și zâmbea ca un eschimos.”

Știind că, de-a lungul anilor, Maxwell stabilise contacte importante în Europa de Est, Peres a aranjat o întâlnire între Maxwell și Admoni. Întâlnirea a avut loc în apartamentul prezidențial al Hotelului Regele David din Ierusalim, unde stătea Maxwell. Cei doi au găsit un teren comun în originile lor central-europene; Maxwell se născuse în Cehoslovacia (fapt care l-a făcut pe Peres să rostească una dintre puținele sale glume memorabile: „E singurul ceh zdravăn și cu bani pe care îl cunosc.”). Amândoi împărtășeau un devotament arzător față de sionism și credea că Israel avea de la Dumnezeu dreptul să supraviețuiască. Îi mai unea pasiunea pentru mâncare și vinurile bune.

Admoni era foarte interesat de opinia lui Maxwell conform căreia atât SUA, cât și Uniunea Sovietică voiau să devină principala putere mondială, dar folosind metode semnificativ diferite. Strategia URSS includea anarhia internațională, în vreme ce, pentru Washington, lumea era împărțită în „prieteni” și „dușmani”, nu în națiuni cu interese ideologice contradictorii. Maxwell a exprimat și alte păreri: contactele secrete dintre cei de la CIA și omologii chinezi erau motiv de tulburare la Departamentul de Stat, care considera că puteau afecta viitoarele acțiuni și politici diplomatice.

Magnatul a făcut portretul a doi oameni care prezentau un interes aparte pentru Admoni. Maxwell a spus că, după ce l-a cunoscut pe Ronald Reagan, a avut sentimentul că președintele era un optimist incurabil care își folosea șarmul pentru a ascunde adevărata sa condiție de politician dur. Cel mai mare defect al lui

era faptul că simplifica, mai ales în problema Orientului Mijlociu; al doilea sau al treilea gând al său nu era mai bun decât hotărârea pripită pe care o lua la început.

Maxwell îl cunoscuse și pe William Casey, considerându-l pe directorul CIA drept un om cu vederi înguste, care nu avea nicio simpatie pentru Israel. Casey conducea o agenție cu idei depășite despre rolul muncii informative în actuala conjunctură politică mondială. După părerea lui Maxwell, acest fapt nu era nicăieri mai evident ca în felul greșit în care Casey interpretase intențiile arabilor în Orientul Mijlociu.

Aceste opinii coincideau la perfecție cu cele ale lui Nahum Admoni. După întâlnire, au plecat cu mașina fără însemne a lui Admoni la sediul Mossad-ului, unde însuși directorul general și-a însoțit oaspetele într-o vizită la câteva unități.

Acum, după un an, la 15 martie 1985, aveau să se întâlnească din nou.

Înainte ca Admoni și Ben-Menashe să intre în biroul lui Maxwell, situat în cartierul londonez High Holborn, gazda le-a comunicat că va fi prezentă încă o persoană care va servi covrigii, somonul afumat și cafeaua pe care Maxwell voia să le aibă mereu la dispoziție când se afla în clădire.

Ca un magician care scoate un iepure din joben, Maxwell l-a prezentat pe Viktor Cebrikov, vicepreședintele KGB, unul dintre cei mai puternici agenți de informații din lume. Cu multă subtilitate, Ben-Menashe avea să recunoască ulterior că, „pentru un lider al KGB, prezența în biroul unui editor britanic ar putea părea de domeniul fantasticului. La vremea aceea însă, președintele Gorbaciov era în relații foarte bune cu premierul Margaret Thatcher, așa încât prezența lui Cebrikov în Marea Britanie era un fapt acceptabil”.

Mai discutabil este ceea ce ar fi înțeles din agenda întâlnirii fondatoarea thatcherismului și a principiilor de liber schimb ale acestuia. Tolăniți în fotoliile de piele lucrate manual ale lui Maxwell, Admoni și Ben-Menashe au condus discuția. Au vrut să știe dacă,

în cazul transferului unor „sume foarte substanțiale” de valută în Uniunea Sovietică, Cebrikov putea garanta siguranța acestor depuneri. Banii reprezentau profiturile obținute de ORA de pe urma vânzării de arme americane către Iran.

Cebrikov a întrebat despre ce sumă e vorba.

Ben-Menashe a răspuns: „450 de milioane de dolari americani. Și urmează sume asemănătoare. Un miliard, poate mai mult.”

Cebrikov s-a uitat la Maxwell parcă pentru a se asigura că aude bine. Maxwell a încuviințat, dând din cap cu entuziasm. „Asta este perestroika!” exclamă el.

Pentru Ben-Menashe, simplitatea afacerii o făcea să fie și mai interesantă. Nu avea să existe niciun intermediar cu care să împartă comisioanele. Nu avea să fie decât „Maxwell cu legăturile sale și Cebrikov, datorită puterii pe care o avea. Implicarea sa era o garanție a faptului că sovieticii nu aveau să pună mâna pe bani. S-a convenit ca suma inițială, de 450 de milioane de dolari, să fie transferată de la Credit Suisse la Banca Budapesta din Ungaria. Aceasta avea să distribuie banii altor bănci din Blocul Sovietic”.

O sumă fixă de 8 milioane de dolari urma să intre în buzunara lui Robert Maxwell pentru intermedierea afacerii. Înțelegerea a fost pecetluită cu o strângere de mâini, iar Maxwell a propus un toast pentru viitorul capitalismului în Rusia. După aceea, invitații au fost transportați cu elicopterul magnatului la Aeroportul Heathrow pentru a prinde avioanele care aveau să-i ducă acasă.

În afara lui Nicholas Davies, niciun jurnalist aflat în sediul ziarului *Daily Mirror* nu și-a dat seama ce știre senzațională au ratat. În curând, aveau să rateze o altă știre în momentul în care Maxwell a trădat talentul jurnalistic al acestora pentru a încerca să protejeze Israelul.

La începutul relației sale cu Mossad-ul, s-a stabilit că Maxwell era prea valoros pentru a fi implicat în activități informative de rutină. Conform afirmațiilor unui membru al comunității

israeliene de informații, „Maxwell era cel care aranja totul pentru Mossad la nivel înalt. Deschidea ușile celor mai importante birouri. Datorită puterii pe care o aveau ziarele sale, prim-miniștrii și președinții erau oricând gata să-l primească. Pentru că era cine era, aceștia îi vorbeau de parcă ar fi fost un politician de facto, fără să-și dea seama de fapt unde ajungeau informațiile. Multe dintre lucrurile pe care le afla erau probabil bârfe, dar fără îndoială că unele conțineau informații prețioase. Maxwell știa să pună întrebări. Nu fusese instruit de noi, dar, din când în când, primea indicații despre zonele pe care trebuia să le exploreze”.

La 14 septembrie 1986, Robert Maxwell l-a sunat pe Nahum Admoni pe linia directă. Avea câteva vești devastatoare. Un jurnalist independent de origine columbiană, Oscar Guerrero, se dusese la unul dintre tabloidele duminicale patronate de Maxwell, *Sunday Mirror*, cu o poveste senzațională, care avea să destrame vălul menit să ascundă adevăratul scop al instalațiilor de la Dimona. Guerrero afirma că acționează în numele unui fost tehnician care lucrase la centrala nucleară. În acea perioadă, omul respectiv strânsese în secret fotografii și alte probe pentru a demonstra că Israelul devenise o mare putere nucleară și deținea nu mai puțin de o sută de dispozitive nucleare cu putere distructivă variată.

Asemenea tuturor telefoanelor pe care le primea și pe care le dădea șeful Mossad-ului, și acesta a fost înregistrat în mod automat. Conform celor declarate mai târziu de același membru al comunității israeliene de informații, înregistrarea conținea următorul dialog:

Admoni: Care este numele acestui tehnician?

Maxwell: Vanunu. Mordechai Vanunu.

Admoni: Și unde se află acum?

Maxwell: La Sydney, în Australia, cred.

Admoni: Te sun mai târziu.

Primul pe care l-a sunat Admoni a fost premierul Shimon Peres, care a ordonat să fie luate toate măsurile pentru ca „situația să nu scape de sub control”. Rostind aceste cuvinte, Peres a autorizat o



operațiune care avea să demonstreze încă o dată eficiența necruțătoare a agenților Mossad-ului.

Oamenii lui Admoni au confirmat repede faptul că Vanunu lucruse la Dimona din februarie 1977 până în noiembrie 1986. Fusesse repartizat la Machon-Doi, una dintre cele mai secrete unități de producție dintre cele zece pe care le avea fabrica. Clădirea fără ferestre semăna la exterior cu un depozit. Zidurile erau însă suficient de groase pentru ca sateliții să nu poată detecta ce se petrecea înăuntru. În interiorul construcției, o rețea de coridoare mărginite de pereți falși ducea la ascensoare care coborau șase niveluri, până la locul în care erau fabricate armele nucleare.

Permisul de acces era suficient pentru ca Vanunu să poată intra nestingherit în toate cotloanele de la Machon-Doi. Permisul special – cu numărul 520 – împreună cu semnătura pusă de el pe un document care intra sub incidența legislației privitoare la secretele oficiale israeliene erau suficiente pentru ca nimeni să nu-l deranjeze în îndeplinirea îndatoririlor sale de *menahil*, controlor în schimbul de noapte.

Admoni a aflat cu uimire că, aproape sigur, vreme de câteva luni, Vanunu a reușit să fotografieze în secret interiorul de la Machon-Doi: tablourile de control, camerele izolate pentru manipularea materialelor radioactive, utilajele folosite la construcția bombei nucleare. Dovezile indicau că păstrase filmele la el în vestiar, pentru ca, apoi, să le scoată din ceea ce ar fi trebuit să fie locul cel mai sigur din Israel.

Admoni a vrut să știe cum a reușit Vanunu să facă așa ceva – și poate chiar mai mult. Dacă a arătat materialul celor de la CIA? Sau sovieticilor? Britanicilor sau chiar chinezilor? Pagubele ar fi fost incalculabile. Israelienii ar fi trecut în fața lumii drept niște mincinoși în stare să o distrugă în bună măsură. Cine era Vanunu? Pentru cine putea să lucreze?

Răspunsurile aveau să vină în curând. Vanunu era un evreu marocan, născut la 13 octombrie 1954, la Marrakech, unde părinții săi

erau negustori modești. În 1963, când antisemitismul, mereu latent în Maroc, s-a manifestat din nou cu o violență extremă, familia a emigrat în Israel, stabilindu-se în orașul Beersheba.

Mordechai a avut o adolescență liniștită. Ca oricărui tânăr, i-a venit vremea să fie încorporat în armata israeliană. Începuse să chelească deja și părea mai matur pentru cei 19 ani pe care îi avea. A fost ridicat la gradul de plutonier-major într-o unitate de geniști staționată pe Înălțimile Golan. După încheierea stagiului militar, a intrat la Universitatea Ramat Aviv din Tel Aviv. Pentru că, la sfârșitul primului an, a picat două examene la fizică, a abandonat facultatea.

În vara lui 1976 a răspuns unui anunț prin care se căutau tehnicieni stagiați pentru Dimona. După un lung interviu cu responsabilul cu securitatea al uzinei, a fost acceptat și trimis să facă un curs intensiv de fizică, chimie, matematică și engleză. S-a descurcat suficient de bine încât să fie acceptat în cele din urmă ca tehnician la Dimona în februarie 1977.

Vanunu a fost disponibilizat în noiembrie 1986. În dosarul său de la Dimona scria că arătase „convingeri de stânga și proarabe”. Vanunu a plecat în Australia, sosind la Sydney în mai 1987. Undeva, pe parcursul călătoriei sale, care a trecut prin Orientul Îndepărtat – bine-cunoscutul itinerar urmat de tinerii israelieni – Vanunu a renunțat la cândva puternica sa credință evreiască și s-a convertit la creștinism. Imaginea pe care și-a făcut-o Admoni din zecile de surse consultate era cea a unui tânăr neatrăgător, cu toate trăsăturile omului singuratic: nu avea prieteni la Dimona, nu avea nicio iubită și își petrecea timpul liber acasă, citind cărți de filosofie și politică. Psihologii Mossad-ului i-au spus lui Admoni că un astfel de om putea fi nesăbuit, putea avea valori distorsionate și era adeseori deziluzionat. Cineva cu o asemenea personalitate putea deveni primejdios și impredictibil.

În Australia, în timp ce picta o biserică, Vanunu l-a cunoscut pe Oscar Guerrero, un ziarist columbian care lucra la Sydney.

Curând, vorbărețul ziarist a născocit o poveste bizară ca să-și distreze prietenii scandalagii din cartierul King's Cross din Sydney. El a susținut că l-a ajutat pe un important om de știință israelian specializat în fizică nucleară să fugă cu planurile secrete ale evreilor de a-i distruge pe vecinii lor arabi și că, luând-o cu un pas înaintea Mossad-ului, savantul se ascundea acum într-o casă dintr-o suburbie a orașului Sydney, în vreme ce Guerrero pune la cale „vânzarea știrii secolului”.

Pe Vanunu îl enervau asemenea comentarii lipsite de sens. Devenit acum pacifist convins, ar fi vrut ca povestea lui să apară într-o publicație serioasă, astfel încât să alerteze lumea cu privire la pericolul pe care îl reprezenta capacitatea nucleară a Israelului. Cu toate acestea, Guerrero contactase deja biroul madrilen al periodicului *The Sunday Times*, iar ziarul londonez, recunoscut pentru temeritatea sa, a trimis la Sydney un reporter care să-l intervieveze pe Vanunu.

În timpul întrevederii, fanteziile lui Guerrero au ieșit ușor la iveală. Columbianul a simțit că era pe cale să piardă controlul asupra poveștii lui Vanunu. Temerile sale au sporit în momentul în care reporterul de la *The Sunday Times* a spus că îl va lua pe Vanunu la Londra, unde afirmațiile lui puteau fi cercetate mai pe îndelete. Ziarul plănuia ca Vanunu să fie chestionat de unul dintre cei mai de seamă experți nucleari britanici.

Guerrero i-a urmărit pe Vanunu și pe tovarășul său luând avionul spre Londra, iar temerile sale se amplificau cu fiecare clipă. Avea nevoie de sfaturi pentru a rezolva problema. Singura persoană la care s-a putut gândi era un fost membru al Serviciului Australian de Securitate și Informații (SASI). Guerrero i-a spus că îi fusese luată o poveste cutremurătoare și i-a descris cu exactitate ceea ce Vanunu reușise să scoată de la Dimona: 60 de fotografii făcute în interiorul unității Machon-Doi, cu hărți și desene. Acestea dezvăluiau fără nicio îndoială faptul că Israelul era a șasea putere nucleară a lumii.